

РОЗДІЛ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.375

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/99>

ДО ПИТАННЯ ЗВОРотної дії в часі закону № 361-IX ВІД 06.12.2019 ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЛЕГАЛІЗАЦІЮ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ (СТ. 209 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

ABOUT THE RETROACTIVE ACTION DURING LAW NO. 361-IX FROM 06.12.2019 CONCERNING CRIMINAL LIABILITY FOR LAUNDERING (LAUNDERING) PROPERTY OBTAINED BY CRIMINAL WAYS (ART. 209 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)

Айдинян А.В., к.ю.н.,
асистент кафедри кримінально-правової політики та кримінального права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена порівнянню двох редакцій ст. 209 КК України – редакція Закону України № 361-IX від 06.12.2019 (нова редакція) та редакція Закону України № 430-IV від 16.01.2003 (попередня редакція). Порівняння здійснюється з метою визначення можливості або неможливості зворотної дії нового закону про кримінальну відповідальність (нової редакції ст. 209 КК) згідно з ст. 5 КК України.

Автор доходить висновку, що диспозиція нової редакції ст. 209 КК зазнала змін не лише техніко-юридичного, але і змістовного характеру. Так, у статті досліджуються окремі особливості нормативного змісту складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 209 КК, за попередньою та чинною редакцією. Зокрема, встановлено, що ч. 1 ст. 209 КК в редакції від 6 грудня 2019 року в частині положення «майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом» розширює межі криміналізації відповідного діяння, а відтак в силу ч. 2 ст. 5 КК України, не має / не повинна мати зворотної дії в часі.

Так само розширює межі криміналізації легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, положення ч. 1 ст. 209 КК «...якщо ці діяння вчинені особою, яка знала або повинна була знати, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом». З огляду на ч. 2 ст. 5 КК такі положення не мають / не повинні мати зворотної дії в часі.

Натомість порівняння санкцій частин 1,2 ст. 209 КК за попередньою та новою редакцією свідчить про те, що санкції частин 2, 3 ст. 209 КК в редакції від 06.12.2019 є більш м'якими, порівняно з санкціями частин 2, 3 ст. 209 КК в редакції від 16.01.2003, а отже, на підставі ч. 1 ст. 5 КК України в цій частині новий закон про кримінальну відповідальність має / повинен мати зворотню дію в часі.

Ключові слова: закон про кримінальну відповідальність, зворотна дія, дія в часі, закон, що пом'якшує кримінальну відповідальність, закон, що посилює кримінальну відповідальність.

The article is devoted to the comparison of two editions of Art. 209 of the Criminal Code of Ukraine – revision of Law of Ukraine No. 361-IX dated 06.12.2019 (new revision) and revision of Law of Ukraine No. 430-IV dated 16.01.2003 (previous revision). The comparison is carried out in order to determine the possibility or impossibility of the retroactive effect of the new law on criminal liability (new version of Article 209 of the Criminal Code).

The author examines certain features of the normative content of the composition of the criminal offense provided for in Part 1 of Art. 209 of the Criminal Code, according to the previous and current version. So, in particular, it was established that Part 1 of Art. 209 of the Criminal Code in the edition of December 6, 2019, in the part of the provision "property, in respect of which the factual circumstances indicate that it was obtained by criminal means" expands the limits of criminalization of the corresponding act, and therefore, by virtue of Part 2 of Art. 5 of the Criminal Code of Ukraine, does not have / should not have retroactive effect in time.

It also expands the limits of criminalization of legalization (laundering) of property obtained through crime, the provisions of Part 1 of Art. 209 of the Criminal Code "... if these acts were committed by a person who knew or should have known that such property was directly or indirectly, fully or partially, obtained by criminal means". In view of part 2 of Art. 5 of the Criminal Code, such provisions do not / should not have retroactive effect.

Instead, the comparison of sanctions of parts 1.2 of Art. 209 of the Criminal Code according to the previous and new version indicates that the sanctions of parts 2, 3 of Art. 209 of the Criminal Code as amended from 06.12.2019 are more lenient compared to the sanctions of parts 2 and 3 of Art. 209 of the Criminal Code as amended on January 16, 2003, and therefore, on the basis of Part 1 of Art. 5 of the Criminal Code of Ukraine in this part, the new law on criminal responsibility should / should have retroactive effect.

Key words: law on criminal liability, retroaction, action in time, the law mitigating criminal liability, law increasing criminal liability.

Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що 28.04.2020 набрав чинності Закон України № 361-IX від 06.12.2019 «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Цим законом, зокрема, було викладено в новій редакції ст. 209 Кримінального кодексу України (далі – КК, КК України) «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом» (далі також – нова редакція закону).

Ст. 209 КК України у новій редакції зазнала змін не лише техніко-юридичного, але і змістовного характеру.

Крім того, змінені також санкції складів кримінальних правопорушень, передбачених ч.ч. 1–3 ст. 209 КК. З урахуванням зазначеного, на наше переконання, існує потреба у докладному вивченні обох (нової та попередньої) редакцій закону (попередня редакція була викладена у Законі України № 430-IV від 16.01.2003), що в подальшому дозволить зробити висновки щодо можливості / неможливості зворотної дії нового кримінального закону в часі.

Окремі питання легалізації майна, одержаного злочинним шляхом, ставали предметом дослідження багатьох вчених. Серед них: П.П. Андрушко, О.М. Бандурка, А.С. Беніцький, П.С. Берзін, Р.А. Волинець, О.О. Дудоров,

В.А. Журавель, М.В. Корнієнко, Ю.В. Коротков, В.В. Лавров, Н.М. Мироненко, В.О. Навроцький, В.М. Попович, Д.С. Птащенко, Б.Г. Розовський, Т.М. Тертиченко, О.О. Чаричанський та ін.

Метою статті є порівняння редакцій ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом» відповідно до Закону України № 430-IV від 16.01.2003 та Закону України № 361-IX від 06.12.2019, а також формулювання висновків щодо можливості / неможливості зворотної дії ст. 209 КК в редакції Закону України № 361-IX від 06.12.2019.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що станом на дату написання даної наукової публікації у Єдиному державному реєстрі судових рішень (далі – ЄДРСР) немає жодного вироку, фактичні обставини згідно з яким мали б місце у період дії нової редакції ст. 209 КК (після 28.04.2020). Так, в останньому (за датою) вироку Черкаського районного суду Черкаської області від 16.01.2023 у справі № 695/873/18, опублікованому у ЄДРСР, фактичні обставини щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом відбулися у березні 2017 року (це не викликає подив, оскільки кримінальні провадження в Україні, на жаль, тривають роками) [1]. Однак після 28.04.2020 набула чинності нова редакція ст. 209 КК України, а тому перед судом у будь-якому разі постає питання можливості / неможливості поширення нового закону на суспільні відносини, що виникли до набуття ним чинності. Зазначене, на наш погляд, підтверджує актуальність даного наукового дослідження.

Досягнення поставленої вище мети вважаємо за можливе шляхом проведення наукового дослідження за таким алгоритмом:

1) визначити загальний кримінально-правовий зміст формулювань «зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі», «закон, який пом'якшує кримінальну відповідальність», «закон, який посилює кримінальну відповідальність» та встановити можливі варіанти співвідношення останніх двох формулювань стосовно одного і того самого закону про кримінальну відповідальність;

2) порівняти ст. 209 КК в редакції Закону України № 430-IV від 16.01.2003 та ст. 209 КК в редакції Закону України № 361-IX від 06.12.2019 на предмет можливості зворотної дії нового кримінального закону;

3) формулювання висновків щодо можливості / неможливості зворотної дії положень ст. 209 КК в редакції Закону України № 361-IX від 06.12.2019.

1. Відповідно до частин 1-3 ст. 5 КК України закон про кримінальну відповідальність, що скасовує кримінальну протиправність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотну дію у часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності, у тому числі на осіб, які відбувають покарання або відбули покарання, але мають судимість.

Закон про кримінальну відповідальність, що встановлює кримінальну протиправність діяння, посилює кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, не має зворотної дії в часі.

Закон про кримінальну відповідальність, що частково пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, а частково посилює кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, має зворотну дію у часі лише в тій частині, що пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи.

В цілому ст. 5 КК України спрямована на розвиток конституційного положення, передбаченого у ст. 58 Конституції України. В цьому плані С.Д. Шапченко звертає увагу на те, що нормативний зміст конституційного положення щодо зворотної дії в часі законів та інших нормативно-правових актів дає підстави вважати, що воно вичерпно

передбачає випадки такої дії – лише у разі коли відповідні нормативно-правові акти «...пом'якшують або скасовують відповідальність особи». Натомість ч. 1 ст. 5 КК поширює зворотну дію в часі закону про кримінальну відповідальність і на випадки, коли він «іншим чином поліпшує становище особи». Отже, вбачається формальна суперечність наведених положень, однак автор слушно не ставить під сумнів позитивний правовий зміст положення, передбаченого ч. 1 ст. 5 КК [2, с. 11].

Щодо розуміння формулювання «закон, який пом'якшує кримінальну відповідальність», треба наголосити, що найчастіше його пов'язують з пом'якшенням санкції, але таке пом'якшення у жодному разі не вичерпує змісту поняття «закон, який пом'якшує кримінальну відповідальність» [3, с. 161–162]. До прикладу, воно може полягати у звуженні нормативного змісту диспозиції відповідного складу кримінального правопорушення (так зване звуження криміналізації діяння). З цих міркувань, вважаємо, що порівняння суто санкцій попередньої та нової редакції ст. 209 КК України не дозволяє сформулювати узагальнений висновок про наявність/відсутність закону, який пом'якшує кримінальну відповідальність (такий висновок буде передчасним та поверхневим).

Аналогічно «посилення кримінальної відповідальності» не зводиться виключно до посилення покарання, але й може полягати, наприклад, в так званому «розширенні» меж криміналізації діяння.

З урахуванням зазначеного, вважаємо, що порівняння ч. 1 ст. 209 КК в редакції Закону України № 430-IV від 16.01.2003 та ч. 1 ст. 209 КК в редакції Закону України № 361-IX від 06.12.2019 вимагає «комплексного» підходу. При цьому не виключено, що один і той самий закон про кримінальну відповідальність може розширювати межі криміналізації відповідного діяння, тим самим посилюючи кримінальну відповідальність, та зменшувати максимальну межу санкції, одночасно пом'якшуючи таку відповідальність.

Саме такий підхід, на наш погляд, проводиться у Законі України № 361-IX від 06.12.2019 (детальніше щодо порівняння редакцій закону – далі).

2. Порівняння ст. 209 КК України в попередній редакції та ст. 209 КК України в новій редакції було проведено нами в іншій публікації [4, с. 308-311], тому зупинимось лише на кількох важливих висновках:

1) попередня редакція ст. 209 містила примітку до статті, в п. 1 якої містилось визначення предикатного діяння, натомість чинна редакція не описує предикатне діяння, однак в чинній редакції йдеться про «одержання... злочинним шляхом», тобто системний аналіз ч. 2 ст. 12 та ч. 1 ст. 209 КК свідчить про те, що санкція предикатного діяння має перевищувати три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або передбачати покарання у виді позбавлення волі (таке покарання характеризує злочин і відрізняє його від кримінального проступку). Звідси випливає, що вжите в диспозиції статті 209 КК нової редакції слово «злочинним» обмежує коло предикатних діянь кримінальними правопорушеннями, за які передбачено покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Отже, в частині караності предикатного діяння «вимоги» до нього згідно з Законом України № 361-IX від 06.12.2019 р. залишилися незмінними. В даному разі текстуальна зміна кримінального закону, на наше переконання, залишила незмінним його сутність [4, с. 309].

При цьому варто відмітити, що попередня редакція ч. 1 ст. 209 КК містила формулювання «кошти або інше майно, одержані внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів», а згідно з чинною редакцією ст. 209 КК йдеться про «майно, *щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом*».

З цього приводу П.С. Берзін, Р.А. Волинець та Д.С. Пташенко зазначають, що нова редакція ст. 209 КК від 6 грудня 2019 року взагалі не передбачає наявності такого обов'язкового компонента легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, як предикатний злочин [5, с. 74–75].

Автори зазначають: «При порівнянні ст. 209 КК в редакції від 16 січня 2003 року та ст. 209 КК в редакції від 6 грудня 2019 року слід враховувати, що **виключення предикатного злочину** (кримінального правопорушення) із змісту легалізації (відмивання) майна, здобутого злочинним шляхом, є **законодавчим орієнтиром встановлення кримінальної протиправності** тих діянь, які не пов'язані з вчиненням предикатного злочину (кримінального правопорушення). Це означає, що діяння у ст. 209 КК в редакції від 6 грудня 2019 року набуло значення кримінального правопорушення незалежно від визнання його «компонентом» предикатного злочину (кримінального правопорушення). Тобто у ст. 209 КК в редакції від 16 січня 2003 року була встановлена відповідальність лише за умови наявності конкретного предикатного злочину, у зв'язку з чим «обсяг» легалізації (відмивання) майна, здобутого злочинним шляхом, був менший порівняно з ст. 209 КК в редакції від 6 грудня 2019 року та залежав від такої «умови», як наявність вчиненого предикатного злочину. Проте у ст. 209 КК в редакції від 6 грудня 2019 року ця умова законодавцем виключена, у зв'язку з чим встановлена кримінальна протиправність тих видів (форм) легалізації (відмивання), які згідно з ст. 209 КК в редакції від 16 січня 2003 року не визнавались такою легалізацією, оскільки не визнавались «компонентом» предикатного злочину [1, с. 86–92].

Ми погоджуємося, що формулювання, вжите в ч. 1 ст. 209 КК (в чинній редакції) є неоднозначним і створює підстави для різночитань. Також визнаємо, що у такий спосіб законодавець «розмив» і розширив межі криміналізації відповідного діяння. Дійсно, не зовсім зрозуміло, яких саме фактичних обставин буде суду «достатньо» для того, щоб визнати факт одержання майна злочинним шляхом (очевидно, стандарт доказування існування саме суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації, знижено). В даному разі вбачаємо серйозну проблему невизначеності кримінального закону та суперечність принципу правової визначеності як елементу принципу верховенства права. Однак все ж, на наш погляд, висновок про те, що предикатне діяння взагалі не вимагається видається надто категоричним.

Частково відповідь на поставлене вище питання стосовно можливих варіантів розуміння положення ч. 1 ст. 209 КК щодо «фактичних обставин, що свідчать про одержання майна злочинним шляхом» можна віднайти у судовій практиці України. Зокрема, привертає увагу вирок ВАКС від 21.11.2019 у справі № 761/3762/19. У даній справі суд затвердив угоду про визнання вини щодо особи, яка не вчиняла предикатного злочину, а лише (за версією сторони обвинувачення) допомагала легалізувати майно іншій особі, яка ще не засуджена (матеріали стосовної такої особи розслідуються в окремому провадженні). Станом на момент ухвалення даного вироку цій іншій особі було повідомлено про підозру за ч. 5 ст. 191 КК України (предикатне діяння), однак вироку за вчинення такого предикатного діяння винесено не було [6]. У зв'язку з цим виникає ряд запитань до ВАКС: хіба наявність підозри свідчить про те, що «майно, одержане внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння...»? Думаємо, відповідь очевидна, звісно, ні. Тут достатньо пригадати, що ВАКС сам неодноразово наголошував у своїх рішеннях про те, що підозра – це лише припущення, а докази на обґрунтування підозри можуть мати «нижчий стандарт», ніж під час оголошення вироку, меншу «вагу та якість»

(див. наприклад, ухвалу Апеляційної палати ВАКС від 17.11.2022 у справі № 991/4761/22 [7]). Тут виникає ще одне питання: а як бути, якщо у цьому іншому (окремому) провадженні особу буде виправдано? Питання риторичне.

Фактичні обставини, описані у справі № 761/3762/19, мали місце у період з 12.05.2011 до 26.06.2013 [6], тобто під час дії попередньої редакції ст. 209 КК. В даному разі вбачаємо пряму суперечність букви тогочасного закону, адже стороною обвинувачення не доведено вчинення предикатного злочину (є лише припущення щодо його вчинення). Натомість нова редакція ст. 209 КК цілком «виправдовує» такий підхід практики, адже певні фактичні обставини, які б свідчили про одержання майна злочинним шляхом є.

Проміжний висновок: ч. 1 ст. 209 КК в редакції від 6 грудня 2019 року в частині положення «майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом» розширює межі криміналізації відповідного діяння, а відтак в силу ч. 2 ст. 5 КК України, не має зворотної дії в часі.

2) попередня редакція ч. 1 ст. 209 КК прямо не вказувала на психічне ставлення суб'єкта до вчинюваної ним дії по відмиванню майна, натомість чинна редакція конкретизує: «...якщо ці діяння вчинені особою, яка *знала або повинна була знати*, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом». Якщо ч. 1 ст. 209 КК у попередній редакції, безсумнівно, визнавалася такою, що передбачає умисне кримінальне правопорушення, що скоюється виключно з прямим умислом, то аналіз чинної редакції ч. 1 ст. 209 КК не дозволяє стверджувати це так однозначно. В одній зі своїх публікацій ми дійшли висновку, що ч. 1 ст. 209 КК у новій редакції передбачає умисний злочин, який містить «елемент необережності». Він, (цей елемент необережності) звісно, не перетворює умисний злочин в необережний, однак слід констатувати, що психічне ставлення суб'єкта наразі характеризується / може характеризуватись певною неоднорідністю [4, с. 310]. У такий спосіб, на наш погляд, законодавець розширив «межі» психічного ставлення до вчинення діяння при легалізації (відмивання) майна, адже доводити «умисне» ставлення суб'єкта до походження майна наразі не вимагається.

Принагідно відмічу, що, на мій погляд, суб'єктивна сторона складу легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом взагалі є уразливим місцем даного складу кримінального правопорушення (і, на жаль, не лише цього), а після змін, запроваджених Законом від 06.12.2019, проблем додалося. Вважаємо, що дане питання потреба окремого наукового дослідження.

Проміжний висновок: формулювання ч. 1 ст. 209 КК в редакції від 6 грудня 2019 року «...якщо ці діяння вчинені особою, яка *знала або повинна була знати*, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом» розширює межі криміналізації відповідного діяння, тому згідно з ч. 2 ст. 5 КК України закон про кримінальну відповідальність в цій частині не має зворотної дії в часі.

3) порівняння санкції ст. 209 КК за попередньою редакцією та санкцій ст. 209 КК за чинною редакцією, варто визнати, що у чинній редакції ст. 209 КК санкції дещо пом'якшені. Так, до прикладу:

- ч. 2 ст. 209 КК в редакції від 16.01.2003 передбачала санкцію *від семи до дванадцяти років* з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років з конфіскацією коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом, та з конфіскацією; санкція ч. 2 ст. 209 КК в редакції від 06.12.2019 – позбавлення волі на строк *від п'яти до восьми років* з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна;

• санкція ч. 3 ст. 209 КК в редакції від 16.01.2003 передбачала позбавлення волі на строк *від восьми до п'ятнадцяти років* з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років з конфіскацією коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом, та з конфіскацією майна; санкція ч. 3 ст. 209 КК в редакції від 06.12.2019 – позбавлення волі *від восьми до дванадцяти років* з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

Проміжний висновок: у санкції ч. 2 ст. 209 КК в редакції закону від 6 грудня 2019 року знижено мінімальну та максимальну межу, а у санкції ч. 3 ст. 209 КК в цій же редакції знижено максимальну межу основного покарання. Отже, порівняно з попередньою редакцією, санкції ч.ч. 2, 3 ст. 209 КК є більш м'якими, а відтак в цій частині закон про кримінальну відповідальність має зворотну силу. Додаткові покарання у виді конфіскації майна та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю залишилися незмінними (на зміну конфіскації коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом у чинному КК «з'явилася» спеціальна конфіскація, передбачена ст. ст. 96¹-96² КК).

Доречно звернути увагу, що цей аспект питання зворотної дії закону від 06.12.2019 висвітлено також у судовій практиці. Зокрема, у згаданому вище рішенні Черкаського районного суду Черкаської області у справі № 695/873/18, посилаючись на ст. 5 КК, суд зазначає, що при розгляді даного кримінального провадження, зокрема, «*підлягає застосуванню редакція статті 209 КК України, що набрала чинності 28 квітня 2020 року згідно Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одер-*

жаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», якою було пом'якшено кримінальну відповідальність за діяння, вчинені обвинуваченими» [1].

Виходячи із наведеного вище щодо порівняння диспозицій ч. 1 ст. 209 КК в редакції від 16.01.2003 та ч. 1 ст. 209 в редакції від 06.12.2019, такий висновок Черкаського районного суду Черкаської області видається поверхневим і в цілому некоректним, однак він є обґрунтованим в частині поширення «*нової*» санкції ч. 3 ст. 209 КК на правовідносини, що мали місце до набрання чинності Законом України від 06.12.2019.

Висновки:

1. Ч. 1 ст. 209 КК в редакції від 06.12.2019 в певній своїй частині посилює кримінальну відповідальність, порівняно із редакцією закону від 16.01.2003, а в іншій своїй частині пом'якшує кримінальну відповідальність. Відтак, враховуючи приписи ч. 3 ст. 5 КК України, окремі положення мають зворотну дію, інші ж – ні.

2. Формулювання диспозиції ч. 1 ст. 209 КК в редакції від 06.12.2019 «*майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом*» та формулювання «*...якщо ці діяння вчинені особою, яка знала або повинна була знати, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом*» розширюють межі криміналізації відповідного діяння, а тому в силу ч. 2 ст. 5 КК України не мають зворотної дії в часі.

3. Санкції частин 2, 3 ст. 209 КК в редакції від 06.12.2019, порівняно з санкціями частин 2, 3 ст. 209 КК в редакції від 16.01.2003, є більш м'якими, а отже, на підставі ч. 1 ст. 5 КК України в цій частині новий закон про кримінальну відповідальність має зворотну дію в часі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вирок Черкаського районного суду Черкаської області від 16.01.2023 у справі № 695/873/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108429180>
2. Шапченко С.Д. Співвідношення окремих норм Конституції України та деяких положень законодавства про кримінальну відповідальність у вітчизняній правовій системі. *Юридичний вісник України*. 2017. № 6/7. С. 11 (10–23 лютого).
3. Пономаренко Ю.А. Чинність і дія кримінального закону в часі : монографія. К. : Атіка, 2005, 288 с.
4. Айдинян А.В. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 Кримінального кодексу України): аналіз нової редакції (відповідно до Закону України № 361-ix від 06 грудня 2019 р.). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 308–311. URL: http://lsei.org.ua/7_2020/80.pdf
5. Берзін П.С., Волинець Р.А., Птащенко Д.С. Про можливість застосування ст. 209 Кримінального кодексу України в редакції від 16 січня 2003 року після набрання чинності нової редакції цієї статті від 6 грудня 2019 року. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Том 2, № 75. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/03/14-1.pdf>
6. Вирок Вищого антикорупційного суду від 21.11.2019 у справі № 761/3762/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85801979>
7. Ухвала Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 17.11.2022 у справі № 991/4761/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107444872>.